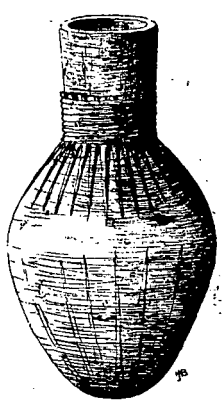
Vlier.

Als rijke loofdrager, snelle groeier en genoegen-nemer met vrijwel elke bodemgesteldheid, is de vlier zeker in alle tijden de trouwe gezel geweest van de woners zowel in rijke behuizingen als van die in sobere stulpen. Zijn gulle bloesemgeur behoort bij het veilige thuis en gaat als 'n stille herinnering mee door het leven. De schors en het hout, de bloesem en de wortels zijn voor talloze geslachten de bronnen geweest van genezende krachten ; zijn dichtvezelig hout was dienstig voor allerlei doeleinden ; men maakte er pompbuizen van en stoppen voor vaten ; het leende zich voor fijne inkervingen, voor sierdeksels van lepelkistjes en voor de vaak zinvol besneden breischeden die de scheper maakte in de uren die hij sleet op de heidevelden ; altijd speelden kinderen met vlierhouten proppeschieters.

De holte in de vlierstok is zeker ook in lang vervlogen tijden aan de zoekende mens niet ontgaan ; op alles wat hol was heeft de mens toch wel gelet, in de ontwikkelingsfaze die ligt tussen het drinken uit de holle hand en de eerste aarden drinknap. De holle vlierstok heeft ongetwijfeld aandeel gehad in de wording van voorwerpen als hier afgebeeld. Het is 'n veldfles van pre-historisch, ongeglazuurd aardewerk en behoort tot de hunebeddenbeschaving van Denemarken ; het moet dan 'n paar duizend jaar oud zijn. De vlierstok is (bij het voorwerp, dat hier als model dienst deed, Red.) met zijn éne einde in de opening gebracht van een lederen zakje of van 'n (geprepareerde) vesica (dierlijke blaas) ; die opening is daarna met 'n riem of pees zorgvuldig om de stok dichtgebonden ; het andere eind van de stok wordt met 'n stop gesloten. Hierdoor had men 'n fles die tegen 'n stootje kon en waarbij men geen last had van het klokken dat bij „harde" flessen optreedt; immers door de druk der buitenlucht op de „zak" ontsaat er geen luchtverdunning in het inwendige. Dat dit eenvoudige voorwerp zijn fraaie vorm in 't aardewerk zag gehandhaafd (alle prehistorisch aardewerk is hoogstwaarschijnlijk door vrouwen vervaardigd) behoeft niet te verwonderen.

De talrijke goede eigenschappen van de vlier hebben er wel toe bijgedragen dat deze heester in het geloof aan het buitennatuurlijke van alle volkeren zo'n belangrijke plaats heeft gekregen. Allerwegen schrijft men aan de vlier de kracht toe, schutse te bieden tegen de machten uit de andere wereld, die de mens kunnen schaden ; in het algemeen komt die kracht hierop neer, dat de vlier de machten, die op weg zijn, de mens te schaden, tegenhoudt. Deze bete-

Vlier. Foto Kees Hana

kenis zou men dan ook kunnen hechten aan een merkwaardige ontdekking die men deed bij het ontgraven van een drietal veenlijken onder Wijster (gem. Beilen) ± 40 jaar geleden. De lijken lagen in de veenkuil naast elkaar; over elk lijk waren enige vliertakken gebogen, die in de veenbodem van de kuil waren vastgestoken. Elk lijk had dus oorspronkelijk in 'n soort tunnel van vliertakken gelegen; het geheel was natuurlijk in de loop der eeuwen plat gedrukt. Steeds had ik deze aanwending van de vliertakken beschouwd als 'n maatregel, die doden te beletten, als spookfiguren terug te keren naar de gemeenschap; een gebruik echter, dat ik als folklorist enkele maanden geleden in verschillende plaatsen van Drente kon noteren, doet mij aan die bedoeling twijfelen. Ik vernam namelijk — en bij navraag vond ik dit van verschillende zijden bevestigd — dat bebladerde vliertakken steeds met goed gevolg werden gebruikt om stank te weren. Dit vond vooral toepassing in de tijd dat wrak vee nog niet verzameld werd door kadaver-destructieondernemingen, als b.v. te Bergum. Dan werd, vooral in de dagen dat de boer het druk had, het kadaver van 'n gestorven stuk vee, soms maar zeer ondiep, meestal niet te ver van de boerderij, in de grond gestopt. Het gebeurde dan wel dat men overlast kreeg van insekten die bij zwermen op de lijkenlucht afkwamen; soms woelden des nachts wel honden stukken van het kadaver uit de grond. Dit alles werd geheel voorkomen, als men het lijk, alvorens het met aarde te overdekken, bestrooide met 'n flinke hoeveelheid vliertakken, met het blad eraan. Het is mij onbekend welke stoffen in de vlier deze ontgeurende eigenschappen bezitten.

Het is mogelijk dat om deze redenen de vliertakken ook over die veenlijken waren gelegd.

Assen H. J. BELLEN.